

**13.638
mensen**

... in Vlaanderen of Brussel
volgden in 2017 een
cursus maatschappelijke
oriëntatie.

Als je nieuw bent in België, is het niet altijd makkelijk om je draai te vinden. En dan kun je een inburgeringscursus volgen. Maar wat leren ze dan precies over ons, eigenlijk?

“Vertel eens, wat hebben jullie tijdens de vakantie gedaan?” Leerkracht Anna start met een luchtig babbeltje. In het Engels, want dat is de taal die binnen deze klasmuren gesproken wordt. Ik zit in een lokaal van het Agentschap Integratie en Inburgering in Mechelen, waar ik vandaag aan tafel ben geschoven voor een les maatschappelijke oriëntatie. Ik ben nieuwsgierig. ‘Inburgeren’ is een plechtig woord. ‘Leren hoe je een burger wordt’, of zoiets. Hoe doe je dat? Ik zet me tussen Aurora, een jonge vrouw uit Paraguay, en Samatar, een dertiger uit Somalië. In zestig lessen, verspreid over tien weken, leren zij hier meer over leven en werken in België. Alle thema’s komen aan bod: van politiek en onderwijs tot gezondheidszorg, mobiliteit en vrije tijd. Thema van de les vanmiddag is ‘wonen’. Anna deelt papieren uit en opent haar powerpointpresentatie. Ze gooit meteen een vraag in de groep. “Wat zijn jullie ervaringen met huren in België?” De cursisten weten opvallend veel: dat je een loonbrief

moet kunnen voorleggen, en snel moet zijn wanneer je een zoekertje op Immoweb ziet. Anna werpt een tweede vraag op: wat is het meest interessant, kopen of huren? Waarom is het belangrijk om je eigen huis te bezitten? Ze laat haar cursisten voordelen en nadelen opsommen, stuurt ze met de juiste vragen in de juiste richting. “Belgen leven niet enkel vandaag, ze denken aan de toekomst”, benadrukt Anna. “In een land waar de pensioenen laag zijn en de huurprijzen hoog, is het goed als je een huis kunt kopen.” Ze laat een tekeningetje zien van een buik met een baksteen in. Ik gniffel, en mag als ‘echte Belg’ uitleggen wat de uitdrukking betekent.

Denken als een Belg

Anne geeft praktische informatie mee – zoals het adres van de huurdersbond – maar kijkt ook verder. Ze vertelt dat de huisbaas niet zo maar binnen mag komen in je woning, of zonder reden de huur mag verhogen. Ze benadrukt het belang van een goed geïsoleerde en bereikbare woning. Een huis met een tuin buiten de stad kan mooi zijn, maar dan heb je wel een auto nodig. Anna klinkt als een strenge, maar bezorgde moeder die haar kinderen wil voorbereiden op de buitenwereld. “Ik wil het beste voor mijn studenten”, zegt ze wanneer ik haar na de les die vergelijking voorleg. “Ik wil hen doen denken als een Belg. Ze moeten weten dat je in België je job kunt verliezen wanneer je voortdurend te laat komt, of een doktersbezoek toch moet betalen wanneer je niet opdaagt. Die dingen moeten ze hier in de klas leren, niet daarbuiten. We willen dat mensen hun plan kunnen trekken wanneer ze hier buiten wandelen.” In een nieuw land is het belangrijk om je niet als buitenlander te blijven gedragen, hoor ik Anna tegen haar studenten zeggen. Net als de meeste leerkrachten Maatschappelijke Oriëntatie is Anna een ervaringsdeskundige. Ze was elf jaar toen ze vanuit Polen naar België verhuisde. “Ik weet hoe het is om aan te komen in een land waar je niks begrijpt en waar niemand je iets uitlegt. Dat helpt. Ik geef mijn studenten niet enkel informatie, maar deel ook mijn eigen ervaringen en moeilijkheden.” Anna is een bevlogen leerkracht met veel gevoel voor humor. Ze maakt

grapjes en vertelt anekdotes over haar eigen huisbazen. Er wordt veel gelachen, maar ook ernstig gepraat. De normen en waarden in ons land – zoals vrijheid en respect – lopen als een rode draad door de les. Ja, iedereen moet de kans krijgen om in een degelijk huis te wonen. En nee, een huisbaas mag niet weigeren om zijn appartement te verhuren aan een koppel homo’s of lesbiennes. In sommige groepen zorgen thema’s als homoseksualiteit, abortus en euthanasie voor discussies, maar hier is iedereen het met elkaar eens. “Dit is geen moeilijke klas”, zegt Anna me achteraf. “Ik hoef niemand te overtuigen van de waarden en normen in België. Maar het loopt niet altijd zo vlot. Het gebeurt dat een cursist voor de hele groep zegt dat homo’s het niet verdienen om te leven. Je hoort soms choquerende dingen ja. Dan is het onze taak om daarop in te spelen.”

Van Ghana tot Venezuela

De klas van Anna is een smeltkroes van nationaliteiten. Samuel werd geboren in Ghana, Oscar komt uit Colombia, Leonora woonde tot zeven maanden geleden nog op de Filipijnen. Allemaal zijn ze verhuisd naar dat piepkleine stippje op de wereldkaart. “Ik mis Venezuela elke dag”, zegt Rafael (33) wanneer ik hem tijdens de pauze aanspreek. “Maar ik ben niet van plan om terug te gaan. In Venezuela zijn veel spanningen. Economisch en politiek loopt het er grondig fout. Hier in België is het leven beter. Ik werk voor de Spaanse kerkgemeenschap in Antwerpen, mijn dochters gaan hier naar school. Ook zij willen graag blijven.” Niet alle cursisten zijn kersverse nieuwkomers. Samuel (27) bijvoorbeeld woont al negen jaar in België. Hij is heel even naar school gegaan, maar begon op zijn achttiende te werken om zijn alleenstaande moeder te helpen. Toen hij enkele maanden geleden een huis kocht, besefte hij dat hij te weinig weet over de Belgische wetgeving. “De lessen van Anna hebben me op korte tijd erg veel bijgeleerd over mijn rechten en plichten als huiseigenaar. Er was zoveel dat ik nog niet wist, ook al woon ik hier al zo lang. Ik ben heel blij dat ik eindelijk de stap heb gezet. Deze cursus is goed voor mijn zelfvertrouwen.”

Hoe word je een ECHTE BELG?

REDACTRICE LIEN GAAT MEE OP INBURGERINGSCURSUS

INTEGRATIE &
INBURGERING

EVEN KENNISMAKEN: DE INBURGERINGSCURSUS

WAT IS HET?

Een inburgeringstraject bestaat uit:
• lessen Nederlands • een cursus maatschappelijke oriëntatie: over leven, werken, normen en waarden in België
• individuele begeleiding in de zoektocht naar werk, studies en vrijetijdsbeleving

VOOR WIE?

Voor vreemdelingen of Belgen van vreemde herkomst die in Vlaanderen of Brussel wonen en ouder zijn dan 18 jaar. Ook niet-erkende vluchtelingen komen in aanmerking vanaf het moment dat hun procedure vier maanden loopt. Een inburgeringstraject is verplicht voor wie uit een land buiten de Europese Unie komt.

HOE EN WAAR?

De cursussen kun je volgen op verschillende plekken in Vlaanderen en Brussel, het hele jaar door. Ze worden in 30 verschillende talen gegeven en zijn gratis.

Ik weet nu waar ik terecht kan als ik problemen heb, en dat ik voor mezelf en mijn gezin zal kunnen zorgen.”

Iedereen in de klas heeft zijn eigen verhaal, maar allemaal hebben ze hetzelfde doel: hun nieuwe thuisland beter leren kennen en begrijpen. Hoewel België voor mij geen onbekend terrein is, ben ik ook geboeid door de les. Ik leer bij over indexing, sociale leningen en huurcontracten, en bedenk dat deze cursus ook voor geboren en getogen Belgen geen slecht idee zou zijn. “Absoluut”, beaamt Anna. “Hoeveel mensen weten hoeveel regeringen dit land telt, welke musea ze in hun stad kunnen bezoeken of welke kosten het ziekenfonds allemaal terugbetaalt?”

Veilig & vriendelijk

Een inburgeringscursus vraagt inzet, motivatie en tijd. Naast geregeld aanwezig zijn en actief deelnemen aan de lessen moet elke cursist ook een persoonlijk actieplan opstellen: wat willen ze bereiken op het gebied van werk, studies of sociale vaardigheden? Welke stappen gaan ze daarvoor ondernemen? Anna's studenten zijn leergierig en enthousiast. Ze weten dat een inburgeringstraject hen vooruit helpt en nieuwe kansen biedt. Ook op de vraag ‘wat vind je van België?’ krijg ik van iedereen bijna hetzelfde antwoord: *a nice country* waar het leven veilig is en de mensen vriendelijk zijn. Geen slecht woord over de Belgen – of misschien durven ze niet eerlijk te zijn tegen een Belgische journaliste. Tussen de powerpointslides door legt Anna enkele typische trekjes van Vlamingen bloot. Dat we gewoontedieren zijn, en graag trouw blijven aan onze energieleverancier, ook al is die duurder dan zijn concurrent (of moeten we dat luiheid noemen?) Dat we te weinig praten met onze burens of soms niet eens weten wie onze burens zijn, en voor elk probleem wel een organisatie hebben. Ik moet er wat om lachen, want wat ik hoor, is herkenbaar.

Afscheid nemen van jezelf

Het is bijna halfvijf. Jassen en rugzakken komen tevoorschijn, de klas loopt vlug leeg. Verschillende cursisten combineren de lessen met een job, studie of gezin. Ik praat nog even na met Sylvania, de leerkracht van een andere klasgroep. Net als haar collega Anna weet ze hoe het voelt om je thuisland in te ruilen voor een nieuwe, onbekende plek. “Negen jaar geleden ben ik van Brazilië naar hier verhuisd”, vertelt ze. “In het begin vond ik alles tof en nieuw. De frietjes, de chocolade, het Atomium... Tot plots de cultuurshock

REDACTRICE LIEN

“Zelfs voor een geboren en getogen Belg is de cursus nuttig. Hoeveel mensen weten welke musea je allemaal kunt bezoeken of welke kosten het ziekenfonds precies terugbetaalt?”

kwam. Net zoals veel van onze cursisten kom ik uit een cultuur waarin de gemeenschap belangrijk is. In België leven mensen liever op zichzelf. Het vraagt inzicht om daarmee om te gaan. Dat je buurvrouw je niet uitnodigt op een drink met haar collega's, of mensen op de bus niet met je praten, wil niet zeggen dat ze je niet graag hebben. In het begin heb ik dat vaak tegen mezelf herhaald: het is niet persoonlijk bedoeld, het is een cultureel verschil. Als je dat onderscheid niet ziet, kun je daar echt ongelukkig van worden.” Ze vertelt hoe ze haar cursisten aanmoedigt

tie, maar schudt het hoofd. “In een van de eerste lessen leren de cursisten over de geschiedenis van België, de grondwet, de verschillende regeringen en parlementen... Straks kunnen ze zich daar iets bij voorstellen. Dat is belangrijk. Ik wil dat ze voldoende kennis hebben over de politiek wanneer ze over enkele jaren mogen gaan stemmen.” Op de trein praat ik met Samatar (32), naast wie ik gisteren in de klas zat. Hij kende België voor hij hier naartoe kwam – hij was supporter van de Rode Duivels – maar had nooit gedacht dat hij hier op een dag zou wonen. Twee jaar geleden is hij uit Somalië gevlucht, omdat een terroristische groepering hem wilde inlijven. Hij moest zijn vrouw en kinderen achterlaten, en zijn moeder, die intussen overleden is. Over enkele maanden hoopt hij zijn gezin hier naartoe te kunnen halen. Ook Jalele (28) kwam acht maanden geleden moederziel alleen uit Ethiopië. Zijn asielprocedure loopt nog, maar hij mag toch al naar de inburgeringscursus. Hij vertelt over zijn aankomst in België in de zomer, en hoe moeilijk het was toen de winter kwam. Over de mensen die vriendelijk en behulpzaam zijn, ook al begrijpt hij de taal nog niet. Over het

LEERKRACHT SYLVIANA “Als mensen in de bus niet tegen je praten, betekent dat niet dat ze je niet mogen. Dat is iets dat je echt moet weten over dit land”

om zichzelf te blijven, maar om af en toe een ‘adapter’ in te steken en zich aan te passen. “Als Braziliaanse praat ik veel en luid, maar ik weet in welke situaties ik dat beter niet doe. Het vraagt wat inspanning, maar na een tijdje doe je zoals de anderen zonder dat je het zelf beseft.” Jezelf aanpassen, het is makkelijker gezegd dan gedaan. We dragen allemaal een rugzak mee met ervaringen, dromen en waarden. In een nieuwe omgeving moet je sommige dingen uit die rugzak weggooien of vervangen, omschrijft Sylvania. “Inburgeren is een rouwproces. Je moet voor een stukje afscheid nemen van wie je was. Sommigen blijven lang in dat rouwproces hangen, omdat niemand hen de hand heeft gereikt om hen eruit te trekken. Dat proberen wij hier wél te doen.”

Op naar Brussel

De volgende dag sta ik op het treinstation van Mechelen. De klas van Anna gaat op uitstap naar de senaat in Brussel. Een bezoek aan de senaat klinkt in mijn Belgische oren als een saaie schoolreis. Anna begrijpt mijn reac-

eten en het klimaat die zo anders zijn. Alles is wennen. We stappen de trein uit en volgen Anna en haar stevige pas tot aan de Senaat. Daar leidt een gids ons naar prachtige zalen met fluwelen klapstoeltjes, waar senatoren en kamerleden debatteren, stemmen en afspraken maken. Wanneer Rafael me vraagt wat er met de koning zou gebeuren wanneer Vlaanderen en Wallonië onafhankelijk zouden worden, kan ik enkel ‘geen idee’ antwoorden. Ik schaam me een beetje. Ook over onze grondwet weet ik bitter weinig.... Terug in Mechelen gaat iedereen zijn eigen weg. Samuel naar zijn vrouw en drie jonge kinderen, die hij een mooie toekomst wil geven in dit land. De Filipijnse Catherine, die getrouwd is met een Belgische man en meer moeite heeft met de cultuurverschillen dan ze had gedacht. De goedlachse Beneno, die in Roemenië psychologie en geneeskunde gestudeerd heeft en hoopt om hier ook aan de slag te kunnen. Ik hoop dat ze zich kunnen redden wanneer ze de deur van Anna's klas achter zich dichtslaan, en zich thuis kunnen voelen in dat kleine stipje op de kaart.